

Specyfikacja lingwistyczna konstrukcji bazy

Maciej Piasecki

May 20, 2006

Chapter 1

Opis testów dla relacji

1.1 Stosowane oznaczenia

- ?? — oznacza dowolną wartość kategorii gramatycznej występującą na wskazanej pozycji znacznika,
- FB — skrót od *forma bazowa* — zawartość znacznika `<base>`.

1.2 Zapis w XML — wskazówki

Zapis testu może wyglądać następująco:

```
<test>
<zdanie>
  <t> tekst stały</t><arg n=nazwa_argumentu><base>FB</base>
  <ctag>specyfikacja_częściowa_tagu</ctag></arg><t> dalsza część tekstu</t> ...
</zdanie>
...
</test>
```

Częściowa specyfikacja znacznika zawierać będzie symbol ?? na pozycjach wartości, które mogą przyjmować dowolne wartości. Wydaje się, że wystarczy w tabeli w bazie wyszukać po FB, a później odfiltrować otrzymaną listę wyszukując w znacznikach (`<ctag>`) te znaczniki, które zawierają wszystkie wyspecyfikowane wartości.

Nie zawsze będzie występował znacznik `<ctag>` w strukturze, por. 1.6.2. Dzieje się tak wtedy, gdy sama forma bazowa stanowi właściwą postać reprezentacji argumentu w teście.

1.2.1 Ważna informacja!

Nazwy wartości kategorii gramatycznych występujących w znaczniku są unikalne — można wyszukiwać wystąpienie, nie trzeba uwzględniać pozycji!

1.3 Synonimia

1.3.1 Test—rzeczowniki (T. 2-A):

1. jeśli to jest X-em, to jest również Y-em,
2. jeśli to jest Y-em, to jest również X-em.

Specyfikacje argumentów:

- $X, Y: \langle \text{FB, subst:sg:inst:??} \rangle, \text{np.}$

`<arg n=X><base>jedzenie</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>`

1.3.2 Test bliskosci (T. 2-B) — rzeczowniki:

1. jeśli to jest X, to jest rodzajem Y, ale nie nazywa się ZN Y-ami;
2. jeśli to jest Y, to jest również X, ale nie nazywa się ZM X-ami,
3. ZN są hiponimami X i ZM są hiponimami Y.

Specyfikacja argumentów w miejscu występowania:

1. Jeśli to jest `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>`,
to jest rodzajem `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>`,
ale nie nazywa się `ZN` `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:pl:inst:??</ctag></arg>`;
2. Jeśli to jest `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>`,
to jest również `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>`,
ale nie nazywa się `ZM` `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>`;
3. `ZN` są hiponimami `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>`
i `ZM` są hiponimami `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>`.

1.3.3 Test—czasowniki (T. 2-C):

1. jeśli ktoś X-uje, to Y-uje;
2. jeśli ktoś Y-uje, to X-uje.

Specyfikacje argumentów:

- $X, Y: \langle \text{FB, fin:sg:ter:??} \rangle, \text{np.}$

`<arg n=X><base>przeklinać</base><ctag>fin:sg:ter:??</ctag></arg>`

1.3.4 Test—przymiotniki (T. 2-D):

1. jeśli to jest X, to jest również Y;
2. jeśli to jest Y, to jest również X.

Specyfikacje argumentów:

- $X, Y: \langle \text{FB, adj:sg:nom:n:??} \rangle$ lub $\langle \text{FB, ppas:sg:nom:n:??:??} \rangle$ lub $\langle \text{FB, ppas:sg:nom:n:??:??} \rangle$.

Jako przymiotniki występują również w PolWN imiesłowowy, dlatego należy najpierw sprawdzić w Morfeuszu jaką klasę gramatyczną ma FB. Klasa gramatyczna to pierwszy element tagu (`ctag`).

1.3.5 Test bliskości (T. 2-E) — przymiotniki:

Muszę to skonsultować...

1. jeśli to jest rodzaju X, to jest rodzaju Y, ale na określenie Z nie używa się X, Y-ami;
2. jeśli to jest Y, to jest również X, ale na określenie Z nie używa się Y,
3. X i Y odnoszą się do tej samej cechy.

1.4 Hiponimia (hiperonimia)

1.4.1 Test—rzeczowniki (T. 3-A):

1. X jest rodzajem Y (o pewnych cechach);
2. Y nie jest rodzajem X (o pewnych cechach);
3. istnieje jeszcze takie Z, które jest rodzajem Y.

Specyfikacja argumentów w miejscu występowania:

1. `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:nom:??</ctag></arg>` jest rodzajem `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>` (o pewnych cechach);
2. `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:nom:??</ctag></arg>` nie jest rodzajem `<arg n=X><base>FBX</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>` (o pewnych cechach);
3. istnieje jeszcze takie Z, które jest rodzajem `<arg n=Y><base>FBY</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>`.

1.4.2 Test—czasowniki (T. 3-B):

1. jeśli ktoś X-uje, to Y-uje;
2. jeśli ktoś Y-uje, to niekoniecznie X-uje;
3. są inne takie czynności.

Specyfikacje argumentów:

- X, Y: $\langle \text{FB, fin:sg:ter:??} \rangle$,

1.5 Antonimia

1.5.1 Test—rzeczowniki (T. 4-A):

1. X i Y są rodzajem Z.
2. (a) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest X-em i coś/ktoś jest Y-em;

(b) Prawda, że zarazem coś/ktoś nie jest X-em i coś/ktoś nie jest Y-em.

lub

2. (a) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest X-em i coś/ktoś jest Y-em;
(b) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest jest nie-X-em i coś/ktoś jest nie-Y-em.

Uwaga: w drugim wariancie „nie” musi być doklejone poprzez dywiz do następującego po nim słowa.

Specyfikacja argumentów (zachowane są numery i układ punktów):

1. X, Y (Z — pozostaje): $\langle \text{FB, subst:sg:nom:??} \rangle$.
2. (a) X, Y : $\langle \text{FB, subst:sg:inst:??} \rangle$.
(b) X, Y : $\langle \text{FB, subst:sg:inst:??} \rangle$.

lub

2. (a) X, Y : $\langle \text{FB, subst:sg:inst:??} \rangle$.
(b) X, Y : $\langle \text{FB, subst:sg:inst:??} \rangle$.

1.5.2 Test—czasowniki (T. 4-B):

1. Jeśli ktoś X-uje, to nie Y-uje.
2. Jeśli ktoś Y-uje, to nie X-uje.

Specyfikacje argumentów:

- X, Y : $\langle \text{FB, fin:sg:ter:??} \rangle$,

1.5.3 Test—przymiotniki (T. 4-C):

1. sprzeczność, JL komplementarne:
  - (a) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest X i coś/ktoś jest Y;
  - (b) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest nie-X i coś/ktoś jest nie-Y.
2. JL przeciwne:
  - 1a. Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest X i coś/ktoś jest Y;
  - 2a. Prawda, że zarazem coś/ktoś jest nie-X i coś/ktoś jest nie-Y.

Specyfikacja argumentów — generujemy dwie formy, dla dwóch rodzajów:

1. sprzeczność, JL komplementarne:

- (a) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest
 <arg n=X><base>FB_X</base><ctag>adj:sg:nom:n:??</ctag></arg>/
 <arg n=X><base>FB_X</base><ctag>adj:sg:nom:m1:??</ctag></arg>
 i coś/ktoś jest
 <arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>adj:sg:nom:n:??</ctag></arg>/
 <arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>adj:sg:nom:m1:??</ctag></arg>;
- (b) Nieprawda, że zarazem coś/ktoś jest
 nie-<arg n=X><base>FB_X</base><ctag>adj:sg:nom:n:??</ctag></arg>/
 <arg n=X><base>FB_X</base><ctag>adj:sg:nom:m1:??</ctag></arg>
 i coś/ktoś jest
 nie-<arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>adj:sg:nom:n:??</ctag></arg>/
 <arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>adj:sg:nom:m1:??</ctag></arg>.

2. JŁ przeciwne:

1a. *analogicznie jak wyżej;*

2a. *analogicznie jak wyżej.*

W zależności od klasy gramatycznej X , należy też generować warianty testu, gdzie znacznik `adj:sg:nom:n:??/adj:sg:nom:m1:??` jest zastępowany przez `ppas:sg:nom:n:??:??/ppas:sg:nom:m1:??:??` lub przez `pact:sg:nom:n:??:??/ppact:sg:nom:m1:??:??`.

1.6 Konwersja

1.6.1 Test—rzeczowniki (T. 5-A):

1. X i Y są argumentami predykatu o (co najmniej) dwóch walencjach semantycznych;
2. Jeśli ktoś/coś jest X -em Y -a, to Y jest X -em tego kogoś/czegoś.

Specyfikacja argumentów

1. X , Y : $\langle \text{FB, subst:sg:nom:??} \rangle$;
2. Jeśli ktoś/coś jest
 <arg n=X><base>FB_X</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg>
 /<arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>subst:sg:gen:??</ctag></arg>, to
 <arg n=Y><base>FB_Y</base><ctag>subst:sg:nom:??</ctag></arg> jest
 <arg n=X><base>FB_X</base><ctag>subst:sg:inst:??</ctag></arg> tego
 kogoś/czegoś.

1.6.2 Test—czasowniki (T. 5-B):

1. X i Y są predykatami o (co najmniej) dwóch walencjach semantycznych;
2. Struktury aktantów X i Y są odwrócone.

Specyfikacja argumentów — mamy tu do czynienia z przypadkiem szczególnym, kiedy sama forma bazowa jest właściwą postacią argumentu, proponuję to reprezentować przez zredukowany znacznik, tzn. bez części `<ctag>`

1. $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ i $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ są predykatami o (co najmniej) dwóch walencjach semantycznych;
2. Struktury aktantów $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ i $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ są odwrócone.

1.6.3 Test—przymiotniki (T. 5-C):

1. X i Y są przymiotnikami w stopniu wyższym;
2. Jeśli coś/(ktoś) jest X niż coś innego/(ktoś inny), to coś innego(ktoś inny) musi być Y niż coś/(ktoś).

Specyfikacja argumentów (ten test zachodzi tylko dla klasy adj!):

1. $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{adj:sg:nom:m1:comp} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ i $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{adj:sg:nom:m1:comp} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ są przymiotnikami w stopniu wyższym;
2. Jeśli coś/(ktoś) jest $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{adj:sg:nom:m1:comp} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ niż coś innego/(ktoś inny), to coś innego(ktoś inny) musi być $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{adj:sg:nom:m1:comp} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$ niż coś/(ktoś).

1.7 Mero-/holonimia

Należy automatycznie wygenerować testy odwrotne.

1. X jest
  - (a) częścią Y;
  - (b) porcją Y;
  - (c) miejscem w (na) Y;
  - (d) elementem Y;
  - (e) materiałem, z którego jest zrobione Y;
2. Y jest całością,
  - (a) której częścią jest X;
  - (b) której porcją jest X;
  - (c) której pewnym miejscem jest X;
  - (d) której elementem jest X;
  - (e) która została wykonana (w całości lub części) z X.

Specyfikacja argumentów (zbiorczo do podpunktów)

1. X : $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$
  - (a) Y : $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{subst:sg:gen:??} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$

- (b) ...
  - (c) materiałem, z którego jest zrobione $\langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$;
2. $Y : \langle \text{arg } n=Y \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_Y \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$,
- (a) której częścią jest $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$;
  - (b) ...;
  - (c) która została wykonana (w całości lub części)
z $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{ctag} \rangle \text{subst:sg:gen:??} \langle \text{ctag} \rangle \langle \text{arg} \rangle$.

1.8 Troponimia

1.8.1 Testczasowniki (T. 7-A):

1. X-wać to znaczy Y-ować (w pewien sposób: +AdvP, +AP, +NP, +PP).
2. W wyniku substantywizacji nie powstają jednostki, które pozostawałyby względem siebie w relacji hiperonimii lub łączy je derywacja taka, że jeden z członów jest derywatem mutacyjnym dokonanym.

Specyfikacja argumentów:

1. $X, y : \langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$

1.9 Relacyjność

Na razie pozostawiamy wszystko w formie bazowej, tzn. $\langle \text{arg } n=X \rangle \langle \text{base} \rangle \text{FB}_X \langle \text{base} \rangle \langle \text{arg} \rangle$. Dla ostatniego testu przymiotnikowego to się może zmienić.